

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 17 listopada 2023 r.

Pozycja 303

POSTANOWIENIE

z dnia 23 października 2023 r.

Sygn. akt Ts 6/23

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Bogdan Świączkowski – przewodniczący

Piotr Pszczółkowski – sprawozdawca

Bartłomiej Sochański,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 27 czerwca 2023 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej M.J.,

p o s t a n a w i a:

nie uwzględnić zażalenia.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 30 grudnia 2022 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru, wystąpił o stwierdzenie, że: 1) art. 130 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.; dalej: k.p.c.) w zakresie zwrotu: „jeżeli od pisma nie uiszczono należnej opłaty” jest niezgodny z art. 30 w związku z art. 77 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1; art. 47 w związku z art. 77 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2; art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 i 2 oraz art. 2 Konstytucji; 2) art. 394^{1a} § 1 k.p.c. w zakresie wyrażenia: „do innego składu Sądu I instancji” jest niezgodny z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1; art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji; 3) art. 101 i art. 102 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398, ze zm.; dalej: u.k.s.c.) są niezgodne z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1 w związku z art. 7; art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji.

Skarżący twierdzi, że zakwestionowane w skardze art. 101 i art. 102 u.k.s.c. są przepisami blankietowymi niezawierającymi żadnych zasad rozpoznania wniosku o zwolnienie od kosztów. W ten sposób naruszają prawo do „rzetelnej, przewidywalnej i jednoznacznej” procedury sądowej. Według skarżącego powyższe prawo narusza także zaskarżony w skardze art. 394^{1a} k.p.c. Wprowadza on bowiem zasadę dwuetapowego, a nie dwuinstancyjnego rozpoznania sprawy (wniosku o zwolnienie od kosztów). Poddany kontroli Trybunału art. 130 § 1 k.p.c. ustanawia natomiast „mechanizm ograniczenia prawa do sądu”,

który – jak zarzucił skarżący – zamknął mu drogę sądową „dla roszczeń opartych o normę art. 77 ust. 1 Konstytucji”.

Postanowieniem z 27 czerwca 2023 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 17 lipca 2023 r.) Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej, stwierdziwszy, że jej braki formalne nie zostały usunięte w ustawowym terminie (skarżący nie doręczył czterech egzemplarzy skargi podpisanej przez umocowanego w sprawie pełnomocnika, nie poinformował także, czy od orzeczenia wskazanego w skardze jako ostateczne został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia). Niezależnie od powyższego Trybunał stwierdził, że zakwestionowane w skardze art. 101 i art. 102 u.k.s.c. oraz art. 394^{1a} § 1 k.p.c. nie były podstawą postanowienia Sądu Apelacyjnego w B. z 10 sierpnia 2022 r. (sygn. akt [...]), tj. orzeczenia wskazanego przez skarżącego jako ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji. Powyższe przepisy miały zastosowanie w postępowaniu zakończonym prawomocnym postanowieniem Sądu Okręgowego w O. z 8 listopada 2021 r. (sygn. akt [...]). W zakresie, w jakim skarżący zakwestionował art. 130 § 1 k.p.c., skarga nie spełniała natomiast warunku, o którym mowa w art. 53 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK).

W zażaleniu złożonym 24 lipca 2023 r. (data nadania) skarżący zażądał skierowania przez skład orzekający wniosku do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności art. 61 ust. 4 (błędnie oznaczonego jako art. 60 ust. 4) u.o.t.p.TK z art. 190 ust. 5 Konstytucji, a także art. 45 ust. 1 w związku z art. 190 ust. 5 Konstytucji oraz zawieszenia postępowania do czasu rozpoznania wniosku. Skarżący wniósł także o uchylenie zaskarżonego postanowienia i skierowanie skargi do merytorycznego rozpoznania.

Jeśli chodzi o odmowę nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu z powodu nieuwzględnienia braków formalnych, skarżący zwrócił uwagę na to, że wraz ze skargą konstytucyjną złożył jej cztery podpisane odpisy, natomiast od ostatecznego orzeczenia nie przysługiwał nadzwyczajny środek zaskarżenia. W związku z tym wezwanie do usunięcia tych „rzekomych braków formalnych” nie miało – jak stwierdził – żadnego uzasadnienia.

Odnosnie natomiast do pozostałych podstaw odmowy nadania skardze dalszego biegu skarżący zwrócił uwagę, że w świetle orzecznictwa Trybunału „przedmiotem zaskarżenia może być każdy przepis użyty w toku postępowania przez Sąd zarówno I jak i II instancji, jeśli przepis ten miał wpływ na ostateczny wynik postępowania w sprawie w jakiej wniesiono skargę konstytucyjną” (s. 2). Według niego „zaskarżona norma” (skarżący zapewne miał na myśli art. 101 i art. 102 u.k.s.c. oraz art. 394^{1a} § 1 k.p.c.) była użyta w toku postępowania i dlatego, wbrew temu co wskazano w postanowieniu, może być przedmiotem złożonej w Trybunale skargi. W kwestii art. 130 § 1 k.p.c. skarżący zarzucił natomiast, że rozstrzygnięcie Trybunału w tym zakresie ma charakter merytoryczny i z tego powodu „jest formalnie niedopuszczalne”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 37 ust. 1 pkt 3 lit. c w związku z art. 61 ust. 5-8 u.o.t.p.TK). Na etapie rozpoznania zażalenia Trybunał bada przede wszystkim, czy w wydanym postanowieniu prawidłowo stwierdził istnienie przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu.

2. Odnośnie do żądania skarżącego „skierowani[a] przez skład orzekający wniosku do Trybunału Konstytucyjnego” o zbadanie zgodności z Konstytucją art. 61 ust. 4 u.o.t.p.TK należy zauważyć, że ani Konstytucja, ani przepisy u.o.t.p.TK nie przewidują takiej formy aktywności procesowej. Nie upoważniają także Trybunału do wszczęcia postępowania *ex officio*. W obowiązującym stanie prawnym z wnioskiem o zbadanie hierarchicznej zgodności aktów prawnych mogą wystąpić do Trybunału wyłącznie podmioty określone w art. 191 ust. 1 pkt 1-5 ustawy zasadniczej. Każdy natomiast, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo na zasadach określonych w u.o.t.p.TK wystąpić do Trybunału ze skargą konstytucyjną (art. 79 ust. 1 Konstytucji). Mając powyższe na względzie, Trybunał stwierdza, że sformułowany przez skarżącego w zażaleniu wniosek nie wywołuje żadnych skutków procesowych.

3. Trybunał stwierdza, że zarzuty postawione w złożonym środku odwoławczym nie podważają odmowy nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej z powodu nieusunięcia jej braków formalnych.

3.1. W tym zakresie wywody przedstawione w zażaleniu koncentrują się na problemie zasadności wezwania skarżącego do doręczenia czterech egzemplarzy skargi podpisanej przez pełnomocnika oraz poinformowania, czy od ostatecznego orzeczenia został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia.

Wbrew temu co twierdzi skarżący, pisma procesowe dołączone do złożonej w Trybunale skargi, znajdujące się obecnie w aktach analizowanej sprawy, nie zostały podpisane przez umocowanego w sprawie pełnomocnika. Z uwagi więc na to, że nie spełniają wymogu formalnego, o którym mowa w art. 126 § 1 pkt 6 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 1550, ze zm.; dalej: k.p.c.) w związku z art. 36 u.o.t.p.TK, nie są one ani odpisami skargi konstytucyjnej złożonej w Trybunale 30 grudnia 2022 r., ani jej kopiami.

Wymóg poinformowania przez wnoszącego skargę, czy od ostatecznego orzeczenia został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia, ma swoje źródło w art. 53 ust. 1 pkt 6 u.o.t.p.TK. Posłużenie się przez ustawodawcę sformułowaniem „skarga zawiera” każe przyjąć, że powyższy wymóg ma charakter obligatoryjny. Z kolei użyty w art. 53 ust. 1 pkt 6 u.o.t.p.TK zwrot „został wniesiony” świadczy o tym, że jego zakres podmiotowy nie obejmuje tylko występującego ze skargą konstytucyjną, lecz także podmioty legitymowane do wniesienia nadzwyczajnego środka zaskarżenia na podstawie przepisów szczególnych (tj. Rzecznika Praw Obywatelskich i Prokuratora Generalnego).

Mając powyższe na względzie, Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że wezwanie skarżącego do usunięcia braków formalnych wskazanych w punkcie 4 i 5 zarządzenia z 12 kwietnia 2022 r. było uzasadnione. Skoro skarżący ich nie usunął w ustawowym terminie, to Trybunał, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 2 u.o.t.p.TK, prawidłowo odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

4. Trybunał Konstytucyjny nie uwzględnił także pozostałych zarzutów sformułowanych w zażaleniu.

4.1. Skarżący nie zakwestionował w złożonym środku odwoławczym ustaleń Trybunału co do braku tożsamości podstawy prawnej orzeczenia wydanego w jego sprawie (tj. postanowienia Sądu Apelacyjnego w B. z 10 sierpnia 2022 r., sygn. akt [...]) i przedmiotu zaskarżenia (tj. art. 101 i art. 102 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych; obecnie: Dz. U. z 2023 r. poz. 1144, ze zm.; dalej: u.k.s.c. i art. 394^{1a} k.p.c.). Podniósł natomiast, że przedmiotem skargi może być każdy przepis „użyty w toku postępowania przez Sąd zarówno I jak i II instancji”. Formułując powyższą tezę, skarżący nie wziął

jednak pod uwagę tego, że orzeczenie, w którym znalazły zastosowanie zakwestionowane w skardze konstytucyjnej przepisy (tj. postanowienie Sądu Okręgowego w O. z 8 listopada 2021 r., sygn. akt [...]), prawomocnie zakończyło postępowanie w sprawie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. W związku z tym wyczerpało drogę prawną, o której mowa w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK. Nie jest zatem rozstrzygnięciem wydanym w toku postępowania. Orzeczenie, w związku z którym skarżący wniósł skargę do Trybunału, oddaliło natomiast zażalenie na zarządzenie Przewodniczącego Sądu Okręgowego o zwrocie nieopłaconego pozwu. Z tego wynika, że Sąd Apelacyjny nie rozstrzygał w kwestii zwolnienia skarżącego od kosztów sądowych (art. 101 i art. 102 u.k.s.c.), nie rozpatrywał także zażalenia poziomego (art. 394^{1a} k.p.c.).

4.2. Za niezasadny należy uznać sformułowany w zażaleniu zarzut, jakoby na etapie wstępnej kontroli Trybunał dokonał merytorycznej oceny skargi (w zakresie art. 130 § 1 k.p.c.).

Zdaniem składu rozpoznającego zażalenie Trybunał Konstytucyjny nie przekroczył granic wstępnej kontroli skargi konstytucyjnej. Skarżący zdaje się nie dostrzegać, że ustawodawca precyzyjnie określił warunki formalne wniesienia skargi konstytucyjnej (art. 44 ust. 1, art. 53 oraz art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK), a na Trybunał Konstytucyjny nałożył obowiązek zbadania, czy zostały one spełnione (art. 61 ust. 1 u.o.t.p.TK). Jednym z tych wymogów jest przewidziany w art. 79 Konstytucji i potwierdzony w art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK warunek uzasadnienia zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie. Rozpatrywana skarga została poddana procedurze kontrolnej, a jej wynik okazał się negatywny dla skarżącego – Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że skarżący nie uzasadnił zarzutu niekonstytucyjności art. 130 § 1 k.p.c. Powyższa ocena nie ma charakteru merytorycznego, nie dotyczy bowiem zgodności art. 130 § 1 k.p.c. z art. 30 w związku z art. 77 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1; art. 47 w związku z art. 77 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2; art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 i 2 oraz art. 2 Konstytucji.

Mając powyższe na względzie, Trybunał Konstytucyjny nie uwzględnił zażalenia.